

INNOWACJA PEDAGOGICZNA

„WESOŁY ŚLIMACZEK”

Innowacja Pedagogiczna z wykorzystaniem metody Marii Montessori

Samorządowe Publiczne Przedszkole w Poraju Leśne Skrzaty

Autor

Justyna Morgała

Poraj , 2013

Spis treści :

Wstęp

1. Charakterystyka innowacji
2. Zasady innowacji
3. Cele innowacji
4. Ewaluacja
5. Schematyczny przebieg zajęć i przykładowe scenariusze.
6. Bibliografia

Wstęp

Innowacja pedagogiczna w potocznym rozumieniu jest „ulepszeniem”, wprowadzeniem nowych rozwiązań, modernizacją. Specyfikę innowacji zdefiniował W. Okoń : „innowacja pedagogiczna jest zmiana struktury systemu szkolnego.”¹ „Innowacją pedagogiczną zwaną dalej „innowacją”, prowadzoną w publicznych szkołach i placówkach, zwanych dalej „szkołami”, są nowatorskie rozwiązania programowe, organizacyjne lub metodyczne, mające na celu poprawę jakości pracy szkoły”

1. Charakterystyka innowacji

Kilka lat temu miałam okazję skończyć Kurs Pedagogiki Marii Montessori w zakresie edukacji wieku dziecięcego w Polskim Stowarzyszeniu Montessori w Łodzi .Od tamtej pory chętnie wykorzystuję w swojej pracy elementy tej metody. Od września 2012 roku zostałam wychowawcą nowej grupy- dzieci trzyletnich .Istotnym powodem dla którego postanowiłam wprowadzić innowację pedagogiczną jest jej uniwersalna i ponadczasowa wartość, która w sposób szczególny objawia inteligencję dziecka, społeczne zachowania, nastawienie przyjacielskie oraz spokój wewnętrzny.

Innowacja przeze mnie wprowadzona będzie miała charakter metodyczny , gdyż będzie dotyczyć zmiany ,modyfikacji metod pracy.

Istota Pedagogiki Marii Montessori sprowadza się do stwierdzenia, że ponieważ każde dziecko jest inne, powinno rozwijać się według stworzonych przez siebie, – czyli przez swoje możliwości, kompetencji i umiejętności –indywidualnych planów rozwojowych tak, aby ich właściwa realizacja umożliwiała mu naukę samodzielną i efektywniejszą.

Ta myśl przewodnia determinuje konsekwencje metodyczne; ponieważ każde dziecko jest inne, każde ma inne zainteresowania. Zainteresowania te pojawiają się w różnym czasie i trwają dowolnie długo. Nie można ich wywołać zewnętrznymi działaniami, mogą zniknąć bezpowrotnie.

Dziecko uczy się samodzielnie, jeśli jest do tego gotowe .Proces nauczania jest skuteczny, gdy wokół dziecka panuje atmosfera poszanowania dla jego wysiłku: cisza i spokój, brak pośpiechu, oceniania i rywalizacji. Dziecko może się skoncentrować przy wykonywanej przez siebie pracy. Ma do dyspozycji pomoce naukowe. Nie marnuje swojej energii na rozróżnianie fikcji od rzeczywistości.

Rolą nauczyciela jest wskazywać dziecku jak korzystać z materiału dydaktycznego, wprowadzać i respektować zasady swobody wyboru, rodzaju, czasu, miejsca i formy pracy, zasady stopniowania i izolowania trudności, porządku, transferu, własnego działania i powtarzania, samokontroli i ograniczenia.

Celem pracy nauczyciela jest pomoc w rozwijaniu indywidualnych cech osobowości każdego dziecka, w zgodzie z obiektywnymi normami społecznymi.

Robi to pomagając dziecku w osiągnięciu spontanicznej koncentracji, rozwijaniu samodzielności i wiary we własne siły, wypracowaniu zamiłowania do porządku i do pracy, wypracowaniu zamiłowania do ciszy i pracy indywidualnej, wypracowaniu postaw posłuszeństwa opartego na swobodnej decyzji a nie na zewnętrznym przymusie, uniezależnianiu się od nagrody, osiągnięciu spontanicznej samodyscypliny wynikającej z dziecięcego posłuszeństwa, formowaniu postaw wzajemnej pomocy bez egoistycznej rywalizacji, umiłowania do rzeczywistości i otoczenia. Dziecko nie staje się idealnym, lecz osiąga optimum własnych możliwości rozwojowych.

Wydarzeniem, które pracy M. Montessori nadało nowy sens, było odkrycie

¹ Okoń W.: Nowy Słownik Pedagogiczny. Warszawa 2001

zjawiska, które później nazwała polaryzacją uwagi. We współczesnej naukowej literaturze pedagogicznej, miano to nosi nazwę Zjawiska Montessori. Od czasu odkrycia polaryzacji uwagi celem jej eksperymentalnej pracy stało się wywoływanie tego zjawiska. Prowadząc obserwacje, Montessori zauważyła zafascynowanie dzieci ciszą i włączyła ją do swojego systemu wychowawczego w postaci tzw. Lekcji ciszy Sformułowała też słynne zdanie, stanowiące zasadę wychowania metodą Montessori - "Pomóż mi samemu to zrobić".

Wierzę, że dzięki wprowadzeniu innowacji pedagogicznej dzieci staną się samodzielne w dokonywaniu wyborów, otwarte na świat , będą potrafiły się skoncentrować na wykonywanym zadaniu a pobyt w przedszkolu będzie dla dzieci przyjemnością .

2. Zasady innowacji

Charakterystyczną cechą pedagogiki M. Montessori jest *zasada wolnego wyboru zajęć*, albo krótko: "swobodnej pracy". W obrębie przygotowanego otoczenia dziecko wybiera sobie przedmiot działań i samo ustala tempo i czas uczenia się oraz stopień trudności. Również do dziecka należy wybór ewentualnego partnera. Ono zatem w istotnej mierze współdecyduje o przebiegu procesu kształcenia w przygotowanym do tego celu otoczeniu, samo kieruje swoim uczeniem się i działaniem.

Zasada swobodnego wyboru materiału.

W sali przedszkolnej wszystkie materiały są zawsze dostępne, ułożone tematycznie na półkach, w zasięgu ręki dziecka. Dziecko samodzielnie podejmuje decyzję, z którym materiałem będzie pracować. Pierwszy - to wybór spontaniczny, kiedy sięga ono po konkretny przedmiot pod wpływem chwilowego zaciekawienia wywołanego m.in. jego zewnętrzną atrakcyjnością. Jest to zainteresowanie nietrwałe, charakterystyczne dla dzieci rozpoczynających edukację montessoriańską. Drugi rodzaj wyboru, to wybór świadomy - dokonywany dopiero wtedy, gdy dziecko wie już, jakie jest przeznaczenie danego przedmiotu; co z nim można zrobić, czemu on służy

Zasada swobodnego wyboru miejsca pracy

Dziecko pracować może na stole, na podłodze, na parapecie, na tarasie czy w ogrodzie. Tam, gdzie zdecyduje i gdzie pozwalają na to granice naszego rozsądku i możliwości organizacyjnych. Oczywiście jest, że dziecko jest zawsze obserwowane przez nauczycieli.

Zasada swobodnego wyboru czasu pracy

Wg założeń Pedagogiki Montessori, to dziecko informuje nas, że właśnie teraz zdecydowało, że będzie zajmować się np. nauką literek lub wiązaniem sznurowadeł lub będzie uczyć się nazw kolorów. Będzie to robiło tak długo, jak zechce: dwie minuty, dwie godziny lub dwa tygodnie, codziennie rano lub raz w tygodniu, po podwieczorku lub w każdym innym czasie.

Zasada swobodnego wyboru formy pracy

Lekcję podstawową przeprowadzamy z każdym dzieckiem indywidualnie. Następnie zaczyna ono pracować samodzielnie. Wie, że ma prawo do pracy w ciszy, że nikt nie będzie mu przeszkadzał. Wie także, że nikt nie będzie mu pomagał, jeśli pomoc jest niepotrzebna. Samodzielnie wybrało sobie temat pracy, pracuje wtedy, kiedy zechciało, będzie pracowało to tak długo jak długo praca ta będzie dla niego atrakcyjna i będzie sprawiała mu przyjemność.

Zasada porządku

Każdy przedmiot w przedszkolu ma swoje miejsce - skąd został wzięty, tam zostaje odniesiony. Podobnie - każda osoba także ma swoje miejsce i wie, co do niej należy - dzieci kochają porządek. Porządek w otoczeniu - porządek w sercu.

Zasada ograniczenia

Ograniczeniu, regułom i zasadom postępowania, podlegają wszystkie elementy życia przedszkolnego. Każdy rodzaj materiału jest tylko w jednym egzemplarzu i trzeba go stosować zgodnie z jego przeznaczeniem, można pracować tylko w miejscu przez siebie wybranym, nie można innym pomagać - jeśli ktoś tego nie potrzebuje, nie można innym przeszkadzać, nie można sobie przeszkadzać.

Zasada izolowania trudności

Jeśli dziecko pracuje z różową wieżą po to, aby poznać lub uporządkować znane już sobie pojęcia związane z wielkością (choćby takie jak: duży-mały, mniejszy niż-większy niż, duży-większy-największy, mały-mniejszy-najmniejszy) ma do dyspozycji:

- a) nauczyciela, który wie jak i kiedy w tym pomóc,
- b) różową wieżę.

Nie zajmuje się kolorami, bo do tego służy inny materiał - kolorowe tabliczki. Nie zajmuje się

długościami, grubościami, temperaturami, wagami, dźwiękami i in. bo do tego służą inne materiały; czerwone belki, brązowe schody, butelki termiczne, tabliczki baryczne, pudełka szmerowe i in.

Zasada transferu

Pedagogika Montessori oferuje także najpełniejszy, spośród wszystkich metod nauczania przedszkolnego i wczesnoszkolnego, zestaw pomocy dydaktycznych - Materiał Montessori. Każdy z tych materiałów to "ogniwo", logicznie powiązane w długi "łańcuch". Każde "ogniwo" zawiera w sobie cechy materiału poprzednio wprowadzonego plus jedna cecha więcej. Informacje, kompetencje, umiejętności opanowane podczas pracy z materiałem dziecko przynosi na otoczenie. Przenoszenie cech w obrębie materiału i przenoszenie umiejętności na otaczające dziecko środowisko, to właśnie zasada transferu.

Zasada własnego działania i powtarzania

Typowe dla nabywania nowych umiejętności jest intensywne zwrócenie się dziecka ku określonej dziedzinie ludzkich działań, a wraz z tym fenomen powtarzania. Założeniem jest, że dziecko rozwija się zgodnie z programem wyznaczonym własnymi zainteresowaniami, potrzebami, możliwościami intelektualnymi, fizycznymi, itp.

Zasada samokontroli

Materiał montessoriański jest

tak skonstruowany, że pozwala dzieciom, samodzielnie stwierdzić, czy daną pracę wykonali dobrze czy źle. Nazywamy to kontrolą błędów

Rola nauczyciela

Przesłaniem metody Marii Montessori jest hasło:

" Pomóż mi zrobić to samodzielnie "

- jest to apel ucznia skierowany do nauczyciela. Sformułowanie tego hasła, dokonane przez samą Marię Montessori, należy uznać za kwintesencję jej przemyśleń pedagogicznych. Wyraża ono dążenia dziecka do samodzielnego i nieskrępowanego rozwoju, w warunkach właściwej pomocy nauczyciela, która musi opierać się na jego głębokiej i rzetelnej wiedzy o danym zjawisku. Jednak forma tej pomocy musi inspirować ucznia do pracy samodzielnej.

Rolą nauczyciela nie jest asystowanie w tej pracy i pełnienie zadań przewodnika ucznia. Nauczyciel winien być jedynie dyskretnym obserwatorem jego pracy. Zadaniem nauczyciela jest zapewnienie dziecku optymalnych warunków rozwoju, a tym samym - wyzwolenie procesów kształtowania się właściwych form postępowania.

Proces ten przebiega harmonijnie, gdy prowadzi do osiągnięcia pożądaných skutków pedagogicznych tzn. powstania osobowości twórczej samodzielnej i przestrzegającej uniwersalnych norm moralnych. Nauczyciel nie ocenia.

Materiał rozwojowy (pomoc dydaktyczne)

Materiał dydaktyczny zastosowany w pedagogice montessoriańskiej jest najbardziej rozbudowanym zestawem pomocy dydaktycznych, przypisanym do jakiegokolwiek metody nauczania początkowego i wczesnoszkolnego. Został zaprojektowany przez samą Marię Montessori i jej uczniów

Wykorzystywany jest oryginalny zestaw pomocy dydaktycznych zwany Materiałem Montessori. Jego cechy to:

- prostota, precyzja i estetyka wykonania,
- uwzględnienie zasady stopniowania trudności,
- dostosowany do potrzeb rozwojowych dziecka,
- logiczna spójność ogniwi ciągów tematycznych,
- konstrukcja umożliwiająca samodzielną kontrolę błędów,
- ograniczenie - dany rodzaj występuje tylko raz, w jednym egzemplarzu.

W Pedagogice Montessori wyróżnia się cztery kategorie materiału dydaktycznego:

- materiał do ćwiczeń z życia praktycznego ; związany z troską o środowisko, samoobsługą, dotyczący zwyczajów i form grzecznościowych, związany z pracami domowymi,
- materiał sensoryczny; służący wszechstronnemu kształceniu zmysłów oraz pobudzaniu aktywności umysłowej,
- materiał szkolny; służący nauce języka, matematyki i innych dziedzin wiedzy,
- materiały artystyczne; związane z ekspresją dziecka.

Praca przy pomocy materiału sensorycznego prowadzi do rozwoju wrażliwości zmysłów. Szczególną cechą podanego niżej materiału jest:

- możliwość oddziaływania na każdy ze zmysłów,
 - wyodrębnianie cech każdego przedmiotu,
 - różnicowanie poprzez szeregowanie, zestawianie w pary, stopniowanie, wyszukiwanie
- Dla ćwiczeń każdego zmysłu proponuje się materiał o różnych stopniach trudności.

Ćwiczenia można (ale nie trzeba) podzielić na:

- ćwiczenia wzrokowe (chromatyczne, kształtów i wielkości, grubości i objętości, proporcji i stosunków, kierunków i odległości, orientacji przestrzennej),
- ćwiczenia słuchowe (w zakresie kierunków i odległości, rozpoznawania wydawanych dźwięków, różnicowania ich nasilenia i wysokości),
- ćwiczenia zmysłu dotyku i kinestetycznego (rozróżnianie temperatury, kształtów, wielkości, ciężaru, szorstkości),
- ćwiczenia innych zmysłów, np.: powonienia i smaku.

Założeniem moim jest wprowadzenie innowacji „Pozwól mi samemu to zrobić...” na okres pobytu grupy w przedszkolu , czyli okres 3 lat uwzględniając następujące obszary tematyczne:

- ćwiczenia praktycznego dnia
- kształcenie zmysłów
- edukacja matematyczna
- edukacja językowa
- wychowanie religijne
- wychowanie dla kultury życia
- wychowanie kosmiczne
- wychowanie przez sztukę

3. Cele innowacji pedagogicznej

Uważam ,że pedagogikę Montessori wyróżnia to, że daje ona dziecku szansę wszechstronnego rozwoju: fizycznego, duchowego, kulturowego i społecznego, wspiera jego twórczość i aktywność, pomaga w rozwijaniu indywidualnych cech osobowości, zdobywaniu wiedzy oraz umiejętności życiowych, uczy współdziałania. To właśnie było istotnym powodem dla którego postanowiłam wprowadzić innowację pedagogiczną w przedszkolu , w którym pracuję .

Cele te Realizowane są poprzez pomoc dziecku w rozwijaniu samodzielności i wiary we własne siły, wypracowaniu szacunku do porządku i do pracy, osiąganiu długotrwałej koncentracji nad wykonywanym zadaniem, wypracowaniu zamięłowania do ciszy i w tej atmosferze do pracy indywidualnej i zbiorowej, wypracowaniu postaw posłuszeństwa opartego na samokontroli, a nie na zewnętrznym przymusie, uniezależnienia od nagrody, formowaniu postaw wzajemnej pomocy bez rywalizacji, szacunku dla pracy innych, rozwijaniu indywidualnych uzdolnień i umiejętności współpracy.

Cele szczegółowe (oczekiwane efekty)

- dziecko rozwija indywidualne cechy osobowości
- jest samodzielne i wierzy we własne umiejętności, ma siłę i wewnętrzną motywację do podejmowania działań
- koncentruje uwagę , ćwiczy umiejętność skupienia i pamięć
- uczy się szacunku do innych i siebie samego
- rozwija swoje zainteresowania, podąża za nimi, a nie odwołuje się do narzuconych schematów
- uczy się prawidłowych relacji z otoczeniem, rzeczywistych związków, konsekwencji, zależności
- uczy się współpracy i współdziałania, zamiast rywalizacji i porównywania
- uczy się przez działanie
- zaspokaja naturalną ciekawość o otaczającym je świecie
- samodzielnie odkrywa kolejne tajemnice
- uczy się samodyscypliny

4. Ewaluacja.

Źródłem informacji o wprowadzonej przeze mnie innowacji będą oczywiście jego odbiorcy -dzieci ,rodzice , nauczyciele , dyrektor przedszkola . Cenne będą zarówno formułowane przez nich opinie o innowacji , jej skuteczności, użyteczności i atrakcyjności, jak i fakty przejawiające się w osiągnięciach dzieci czynionych przez nich postępach, jakości wykonywanych prac.

W celu przeprowadzenia skutecznej ewaluacji posłużę się: ankietami skierowanymi do rodziców, opinią dyrektora placówki oraz , arkuszami diagnostycznymi.

Dane uzyskane przeze mnie w toku ewaluacji wykorzystane zostaną do ewentualnej weryfikacji i zmian w programie innowacyjnym , podniesienia efektywności pracy

Karta ewaluacji

	<i>Wstępne umiejętności dzieci</i>	<i>Umiejętności dziecka po wdrożeniu działań innowacyjnych</i>
Ćwiczenia dnia praktycznego		
Kształcenie zmysłów		
Edukacja matematyczna		
Edukacja językowa		
Wychowanie religijne		
Wychowanie dla kultury życia		
Wychowanie kosmiczne		
Wychowanie przez sztukę		

Bibliografia

1. Leńczowska Edyta :Istota pedagogiki M. Montessori,- wykorzystywane w niej materiały i ich znaczenie dla ogólnego rozwoju dziecka
- 2.Miksza Małgorzata : *Zrozumieć Montessori czyli Maria Montessori o wychowaniu dziecka.*
- Kraków 2010
- 3.. Okoń W.: „*Nowy Słownik Pedagogiczny*”, Warszawa 2001.
- 4..Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002.
- 5..Stenberg U. *Pedagogika Marii Montessori w przedszkolu*,Kielce 2004
- 6..Wennerstrom K.,Smeds M. *Pedagogika Montessori w przedszkolu i szkole*, Kraków 2009